

Usporedba mirenja (medijacije) u slovenskom i hrvatskom pravnom sustavu

Mirenje (medijacija) je oblik posredovanja u kojem stranke rješavaju sporove koje vode na sudu uz pomoć i uz vodstvo nezavisne treće strane - izmiritelja (medijatora) u cilju traženja optimalnog rješenja spora, kao i u zajedničkom interesu objiju strana. Mirenje pred sudom je dobrovoljan, neformalan, povjerljiv, brz i besplatan postupak. Postupak mirenja je tajan, sve izneseno tijekom postupka ostaje povjerljivo i ne može se upotrijebiti u parničnom ili kojem drugom postupku.

Uspješno mirenje završava se nagodbom, čiji oblik i sadržaj određuju same stranke, a nagodba se, nakon što stranke dogovore njen sadržaj, sklapa pred sucem zaduženim za rješavanje konkretnog predmeta u formi sudskog zapisnika i izjednačena je sa sudskom nagodbom.

SLOVENIJA

Početak postupka mirenja pri sudu u Sloveniji seže u ljeto 2001. godine, kada je pokrenut program pri Županijskim sudom u Ljubljani (Okrožno sodišče v Ljubljani). U početku je ovo bio pilotski projekt. Programe mirenja pri sudu koje danas imamo u Sloveniji, možemo nazvati uspješnim.

Do usvajanja slovenskoga Zakona o alternativnom rješavanju sudskih sporova (Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov; kraće ZARSS),¹ mirenje pri sudu u Sloveniji imalo je skromni normativni temelj. Članak 60. slovenskoga Zakona o sudovima (Zakon o sodiščih)² i članak 171. slovenskoga Sudskoga poslovnika (Sodni red)³ propisuju da predsjednik suda mora, u slučaju povećanja broja neriješenih predmeta ili postojanja zaostataka u sudskoj statistici, primijeniti program za rješavanja ovih pitanja. Isto tako propisuje slovenski Zakon o parničnom postupku (Zakon o pravdnem postopku).⁴ Spomenuti Zakon u članku 305. b, točka 4. propisuje; da sud može, na zahtjev stranaka, provesti postupak sukladno pravilima o alternativnomu rješavanju sporova. Kada se to dogodi u parničnom postupku, postupak se prekida na razdoblje od najviše tri mjeseca.

U ljeto 2010. godine stupio je na snagu slovenski ZARSS koji je radikalno promijenio pravni okvir u ovom području. Članak 15. Zakona propisuje da sud mora ponuditi strankama mogućnost alternativnog rješavanja nastalog spora u svakom slučaju, osim ako sudac smatra da to ne bilo primjerno (slučajevi u kojima stranke ne mogu slobodno raspolagati sa svojim zahtjevima; minimalna prava radnika itd.).⁵ Za takovo rješavanje sporova potreban je pristanak stranaka.

Obavezno mirenje za koje nije potreban pristanak stranaka regulirano je u članku 18. i 19. ZARSS-a. Sud mora stranke uputiti u mirenje kada je to, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, razumno. U slučaju da koja od stranaka odbije sudjelovati u mirenju, dužna je drugoj stranici nadoknaditi trošak, i to kako trošak mirenja, tako i trošak parničnoga postupka.

Sud će ponuditi provedbu postupka mirenja uz posredovanje izmiritelja koji su u velikoj većini bili uključeni u program obrazovanja (osnovno i napredno). Obrazovanje je organizirano od strane suda, koji je i propisao minimalne standarde za izmiritelja.

U slovenskom pravnom prostoru broj postupaka mirenja pred sudom konstantno se je povećavao, dok se je u zadnje 3 godine nešto smanjio. Valja napomenuti, da od kada je počela provedba mirenja pred sudom (2001. godine), statistika nije obuhvaćala sve sudove, već samo nekolicinu, tako da je teško predstaviti jednoliku statističku usporedbu. Također treba napomenuti da nema značajnih odstupanja između pojedinih sudova. Za razumijevanje statistike potrebno je uzeti u obzir promijenjeni

¹ Uradni list RS, št. 73/07 s izmenama i dopunama (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200997&stevilka=4248>)

² Uradni list RS, št. 94/07 (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO332>).

³ Uradni list RS, št. 17/95 s izmenama i dopunama (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG419>).

⁴ Uradni list RS, št. 73/07 s izmenama i dopunama (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1212>).

⁵ Maja K., Prezentacija 31. Žužkovi dnevi Projekt dialoge S., 2013.

zakonodavni okvir, jer je 2010. godine stupila na snagu odredba sadržana u članku o „obaveznom“ mirenju. Potrebno je ukazati i na to da statistika ne može biti potpuno točna, budući se neki sporovi rješavaju o okviru redovnog sudskog postupka koji biva okončan presudom. Naime, stranke mogu do okončanja glavne rasprave sklopiti sudsku nagodbu.

HRVATSKA

Do novele Zakona o parničnom postupku iz 2008. godine, koja je integrirala mirenje u parnični postupak, mirenje u sporovima iz stvarne nadležnosti općinskih i trgovačkih sudova provodilo se samo u okviru pilot-projekta organiziranih pri pojedinim sudovima.

Mirenje u Hrvatskoj regulirano je također posebnim propisom, Zakonom o mirenju,⁶ u koji su Zakon ugrađene neke od osnovnih smjernica iz Preporuka Vijeća Europe o mirenju u građanskim i trgovačkim sporovima te iz tzv. Zelene knjige o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu Europske Unije. Zakon je bio mijenjan 2009. godine, a početkom 2011. donesen je novi Zakon o mirenju.^{7 8}

Idejni začeci projekata mogu se pronaći u pojedinim projektima međunarodne suradnje, koje su predvodili britanski stručnjaci.⁹ Na tragu njihovih preporuka, započeo je o ožujku 2006. godine, pilot-projekt mirenja pri Trgovačkom sudu u Zagrebu. Ubrzo nakon početka pilot-projekta na Trgovačkom sudu u Zagrebu, slični su projekti započeli u rujnu i listopadu 2006. godine i na sudovima opće stvarne nadležnosti - na osam općinskih sudova u Republici Hrvatskoj. U 2007. godini, mirenje je počeo provoditi i Visoki trgovački sud Republike Hrvatske kao prvi drugostupanjski sud koji je uključen u provođenje postupka mirenja. Pilot-projekt prošireni je tijekom 2008. godine i na Općinski sud u Karlovcu te na trgovačke sudove u Varaždinu, Rijeci, Pazinu, Bjelovaru i Osijeku. Ministarstvo pravosuđa je tijekom 2009. godini započelo program osnovne obuke za suce izmiritelje. Prve ocjene rezultata tih projekata bile su pozitivne.

Uvid u rezultate mirenja u sudskoj medijaciji u građanskim i trgovačkim sporovima pokazuje prilično pozitivne rezultate.

POGLED U BUDUĆNOST

Na temelju spoznaja o sudskoj medijaciji u građanskim i trgovačkim sporovima, mirenje pokazuje pozitivne rezultate, no istovremeno se nameću dva kruga pitanja u odnosu na razvoj mirenja u budućnosti.

Prvi krug pitanja vezan je uz održivost sadašnjeg plimnog vala pridružene sudske medijacije, a drugi uz njegovu koncepciju i sveukupnu korisnost.

Budući je na širenje sudske medijacije utjecalo nekoliko čimbenika, razvoj mirenja, kao i održivosti i dugovječnost takvih projekata, u dobrom je dijelu vezan uz održivost entuzijazma njihovih sudionika, u prvom redu sudaca i sudskog osoblja koji provode medijaciju.

Također je razvoj mirenja vezan za poticaje iz inozemnih krugova, koji su omogućavali indirektnu satisfakciju za vodeće ljude medijacijskih projekata, kroz putovanja, stručna usavršavanja i sudjelovanja na raznim seminarima i konferencijama.

⁶ Narodne novine broj 163/03.

⁷ Narodne novine broj 18/11.

⁸ https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-hr-sl.do?clang=hr

⁹ Prvi, pripremni projekt bile su radionice o uvođenju mirenja u hrvatske sudove, koje su s predstavnicima hrvatskog pravnog sektora održali stručnjaci CEDR-a u listopadu 2004. godine. Tom je prigodom prihvaćena koncepcija pilot-projekata te su usvojene preporuke osnovnih elemenata koje bi trebalo uzeti u obzir pri njihovoj organizaciji. Usp. www.cedr.com/cjs/track_record/studies.php?param=99 (1. lipnja 2009.); Šimac, S., *Mirenje i suci*, u: Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B., *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, Zagreb, 2004., str. 173.; Bilić, V., *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak* (doktorska disertacija), Zagreb, 2008., str. 181.

Pitanje je koliko se takav trend može nastaviti i koliko se može jamčiti njegova dugotrajnost. Trenutni pravni okvir pokazuje, da je mirenje na putu da postane dio etabliranog raspona usluga koje pružaju sudovi.

ZAKLJUČAK

Uspjeh mirenja, u prvom je redu ovisan od volje i spremnosti stranaka za mirenjem. Spomenuto je vezano uz svijest ljudi, tako da je postupak mirenja neformalan i dobrovoljan, pa ga stranke mogu formirati sukladno svojim potrebama i željama.

Sudovi u Sloveniji imaju odriježene ruke i mogu projekt mirenja učiniti kreativnijim. Najnovije izmjene Zakona o parničnom postupku nešto takvo omogućavaju i hrvatskim sudovima. Ostale prednosti mirenja su, da je postupak mirenja brz (najčešće završava na jednom ili dva medijacijska sastanka), jeftiniji, u mirenju se iznose na vidjelo svi detalji spora (i ne samo njihova pravna interpretacija kako je to uobičajeno u parničnom postupku), nagodba postignuta mirenjem je odraz zajedničkih interesa stranaka, nagodba postignuta u postupku mirenja daje manje povoda za njezino osporavanje, tajnost postupka, dobri odnosi u budućnosti itd.

Uspjeh mirenja će se povećavati kako će rasti svijest o prednostima mirenja kod ljudi (također i kod pravnih osoba). Za uspješnost mirenja pri sudu važna je priprema i izrada statistike koja mora biti usporediva, redovita i kvalitetna. Na kraju, na uspješnost mirenja pri sudu, kao i pri izvansudskim organizacijama, od utjecaja je volja i želja države za alternativnim rješavanjem sporova. Nije dovoljna samo pravna osnova, zahtjeva se također interes i sudjelovanje svih sudionika u postupku.

Autori:

Odvjetnica/RAin Vlatka Cikač

Marcel Hajd, sudski vježbenik na Višem sudu u Mariboru (si.linkedin.com/in/marcelhajd/)

Anwaltskanzlei & Mediationskanzlei
CIKAČ
www.cikac.com

